

NYOLC + EGY KÖNYV AFRIKARÓL

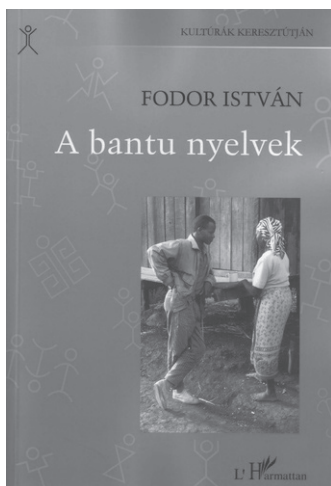
BIERNACZKY SZILÁRD

Afrikáról teljesebb képet nyerni, e nagyhagyományú földrész világát mélyebben megismerni csak akkor lehet, ha kultúrájának akár csak egy szegletét is teljes egészében próbáljuk megközelíteni. Így például Chinua Achebe a Nobel-díj gyanús nigériai íbo író nálunk is már sokak által ismert világhírű regénye, a *Széthulló világ* könnyedén elolvasható, minden elsöre érthetőnek látszik benne. S mégis: minden oldalon legalább három-négy olyan említés, sajátos formula, szokásmozzanat, hagyományos életmódot idéző leírásrész bukkan fel, amely, hogy úgy mondjam, „mélységi” ismereteket kíván(na) meg. Ahogy Clifford Geertz világhírű kulturális antropológus mondja: a vizsgálódó szemek elé *sűrű leírás* kerül(t).

Hogy miért tehát? Pontosan ezért kell egy társadalomtudományi folyóirat olvasójának figyelmét is felhívni olyan könyvekre, amelyekkel a L'Harmattan, ez a francia gyökerű, erőteljesen etnológiai/társadalomtudományi elkötelezettségű magyar kiadói műhely megajándékoz bennünket. Nemcsak Arnold van Gennep klasszikus művét tette le az íróasztalunkra (*Átmeneti rítusok*, 2007), amelyből az Európán kívüli régies kultúrájú népek szokásainak az életkorokhoz (születés, felnőtté válás, beavatás, szerelem, házasság és halál) kapcsolódó metszetét vagyunk képesek megismerni, és ezeket a tőlünk idegen, a hagyományos társadalom egészébe ágyazott életmozzanatokot értelmezni.

De a L'Harmattan szűkebb érdeklődési körünk, Afrika területén is meglepetésekkel szolgált az elmúlt években. Sorozat jelleggel (Kultúrák keresztútján) négy könyvet, továbbá (sorozaton kívül) egy vegyes tanulmánygyűjteményt jelentetett meg, amelyek a fekete földrész egy-egy sajátos szegmensét tárják szemünk elé.

Fodor István, a nemrégiben elhunyt kiemelkedő jelentőségű nyelvész (1920–2012) szerkesztésében jelent meg az Akadémiai Kiadónál a világ nyelveit leíró hatalmas mű 1600 oldalon. Ennek általa előkészített részét kiemelve, kibővítve és újraírva adta kezünkbe a legjelentősebb szubszaharai népességcsoport, a kb. 400 etnikai csoportba tömörülő, napjainkra már vélhetően 4-500 millió bantu afrikai nyelveinek leírását (*A bantu nyelvek*, 2007). E könyv jelentősége azért nagy, mivel éppen a nyelv az, amely első szinten képes felmutatni számunkra e sajátos világ-populációs jelenség-csoportnak a sokféleségében rejlő hasonlóságot, a majdnem hogy egyformaságot ránk sugárzó, mégis ezerféle színben tündöklő, igen eredeti kulturális világ válós arculatát.

FODOR István

A bantu nyelvek

Budapest, L'Harmattan Kiadó, 2007. 244 old.

Lugosi Győző történész könyve (*Rizsföldjeim határa a tenger*, 2007) egészen másféle populáció-csoport, a mára már malgas néven összefoglalt, azonban származását tekintve igen bonyolult összetételű népesség körébe, azaz a nagy kék sziget, Madagaszkár tájaira vezet el bennünket. A minden bizonnyal Ázsiából és Afrikából is érkező populációk összeolvadása előrehaladt már jóval korábban, azonban az egységesülés máig sem következett be, az utolsó századokban kifermálódott etnikai csoportok rokon vagy eltérő berendezkedése ma is nyomon követhető. Lugosi elsősorban a meghatározó uralmi csoport hagyományos társadalmának sajátos rendszerét, gyarmatosítás előtti múltját tárja az olvasó elé egykori kiterjedt kutatásai nyomán.

Brauer-Benke József is úttörésre vállalkozott, hiszen az hagyományos afrikai hangszerekről néhány nálunk járt külföldi kutató (az amerikai Klaus Wachsmann, a ghánai Kwabena Nketia) rövid konferencia-előadásszövegein kívül mit sem ismer-

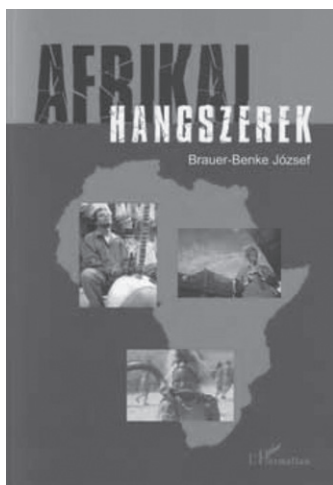

LUGOSI Győző

Rizsföldjeim határa a tenger.

Államszerveződés Madagaszkáron a gyarmati uralom előtt.

Budapest, L'Harmattan, 2007. 199 old.

BRAUER-BENKE József

Afrikai hangszerek

Budapest, L'Harmattan Könyvkiadó, 2007. 133 old.

tünk eddig. Munkájában (*Afrikai hangszerek*, 2007) igyekszik teljes áttekintést adni az szubszaharai népek hangszereinek különféle csoportjairól, és hozzávetőleges képet kaphatunk abban e hangszerek mindennapi életben játszott szerepéről is.

A hagyományos és a modern, globalizált világ összeütközésének egy egészen sajátos szegmenséről ad hírt Vidacs Bea könyve (*Egy szebb jövő képei. A futball a kameruni közgondolkodásban*, 2009), amelyben az egy időre igen sikeres kameruni futballról és az ezzel kapcsolatos elvárásokról, illúziókról, az etnikai közösséghez kötődés felől a nemzeti összetartozás felismerése felé vezető útról, a demokrácia-érzésről, a fehérek megítéléséről kapunk egyedülálló ismereteket.

Szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy itt közöttünk ma világhírű afrikanista tudósok is élnek: Görög-Karády Veronika ugyanis egy ilyen nagyságrendű francia kutatócsoport tagjaként alkotott kiemelkedő jelentőségű életművet. Munkássága elsősorban az afrikai mesékre irányult. Saját gyűjtéséből készült még egykoron a

VIDACS Bea

Egy szebb jövő képei.

A futball a kameruni közgondolkodásban.

Budapest, L'Harmattan, 2009. 200 old.

Görög-Karády Veronika

Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete

Mesék, teremtéstörténetek, etnoszemiotikai
elemzések (Afrika, Európa)

L'Harmattan

GÖRÖG-KARÁDY Veronika

Éva gyermekei és az egyenlőtlenség eredete.

Mesék, teremtéstörténetek, etnoszemiotikai
elemzések (Afrika, Európa)

Budapest, L'Harmattan, 2006. 429 old.

(mintegy felerészben afrikai, felerészben cigány
mesei anyagok elemzése)

„Népek meséi” sorozatba egy bambara mese-válogatás. A L'Harmattan által kiadott kötet viszont (cigány mese-elemzésekkel egybefonva) azokat a tanulmányait fogja össze, amelyeket korábban, hazatérése után magyar folyóiratokban, kiadványokban közölt. E tanulmányok középpontjában a hagyományos afrikai társadalom, család, nagycsalád, törzs élete és viszonyulásainak problematikája áll. Ezek az elemzések ugyancsak tanulságosak, ha valamit meg akarunk tudni a régebbi Afrikát átható gondolkodásmódról, életszemléletről, formalizált társadalmi életről.

Tegyük hozzá, a L'Harmattan utóbb szinte törvényszerűen elindult az afrikai irodalom irányában. Felvállalta az angolai fehér író, a portugál nyelven alkotó José Eduardo Agualusa regényét (*A múltkereskedő*, 1910). Két évre rá pedig a franciául nyelven író elefántcsontparti fekete író, Koffi Kwahulé három szindarabját (*Big Shot*, 2012) helyezte a magyar olvasók asztalára (közülük az egyik eközben már színre is került hazánkban).

AGUALUSA, José Eduardo

A múltkereskedő (regény)

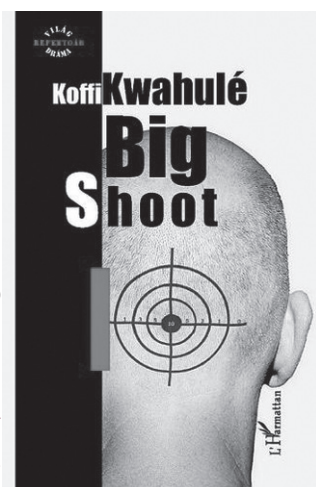
ford. BENSE Mónika,
utószót írta BÁNKI Éva

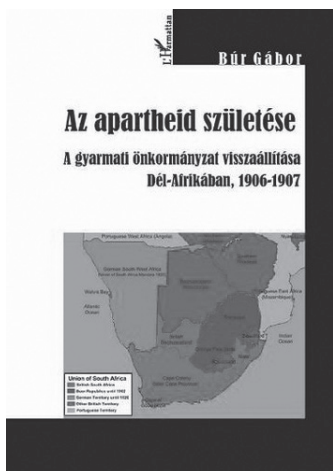
Budapest, L'Harmattan, 2010.
136 old.

KWAHULÉ, Koffi (Elefántcsontpart)
Big Shot.

Három dráma,
ford. MOLNÁR Zsófia

Budapest, L'Harmattan, 2012.
222 old.

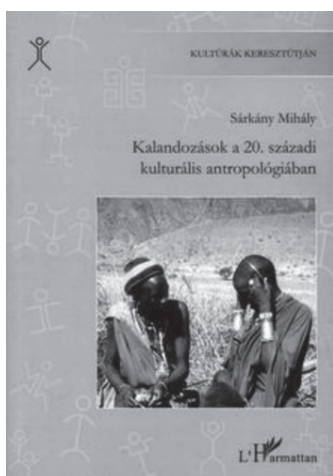

BÚR Gábor

Az apartheid születése.
A gyarmati önkormányzat visszaállítása
Dél-Afrikában, 1906–1907.

Budapest, L'Harmattan Könyvkiadó, 2010. 164 old.

Nem lenne teljes a képünk a L'Harmattan tevékenységét illetően, ha nem említénénk: arra is vállalkozott, hogy Búr Gábor egy alap kutatás-értékű történeti munkáját is megjelentesse. Ugyanis az ELTE Új- és Jelenkori Egyetemes Történeti Tanszékének frissen kinevezett vezetője e munkájában a dél-afrikai történelem egy olyan mozzanatát veszi szemügyre (*Az apartheid születése*, 2010), amely majd' egy évszázadra meghatározta a búr, angol és afrikai viszonyt, illetve az apartheid létrejöttét, majd pedig bukását. Az afrikanistának számító Sárkány Mihály elméleti tanulmányai (*Kalandozások a 20. századi kulturális antropológiában*, 2000), amelyek csak nyomokban utalnak afrikai vonatkozásokra, a szakterület iránt érdeklődők figyelmébe ajánlható (a kiadó nemrégiben adta közre újranyomását). ☀

SÁRKÁNY Mihály (szerk.)

**Kalandozások a 20. századi
kulturális antropológiában**

Budapest, L'Harmattan, 2000. 160 old.